

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ VS СНАТГРТ: НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ КОДЕКСІВ ЧЕСТІ

Дроздов В. В.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії та методики її навчання
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
м. Ізмаїл, Одеська область, Україна*

Пріоритетним завданням реформування вищої освіти в Україні є розвиток культури якості в освітньому просторі та дотримання принципів академічної доброчесності. Починаючи з 2017 року, законодавче регулювання забезпечення академічної доброчесності в закладах освіти сприяло розробленню в університетах механізмів протидії академічному плагіату та інших порушень. Стаття 42 Закону України «Про освіту» [1] передбачала ухвалення університетами внутрішніх документів, що містять види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності (п. 7). У результаті кожен університет розробив кодекс або положення, що регулює забезпечення принципів і правил академічної доброчесності. Варто зазначити, що деякі вітчизняні університети мали відповідні кодекси до ухвалення закону. За результатами дослідження Інституту освітньої аналітики МОН України у 2016 році, 27 ЗВО мали кодекси честі студента або його аналогії, а 23 – етичні кодекси викладача або його аналогії у відкритому доступі на своїх сайтах [2]. Упровадження цих кодексів ґрунтувалося на вивченні зарубіжного досвіду, де подібні Кодекси честі (*Honor Code*) є усталеною практикою.

Ухвалення Кодексів честі не змінило кардинальним чином рівень академічної культури у вітчизняних ЗВО, а використання сервісів перевірки академічних текстів на унікальність не викоринило повністю плагіат у навчальних і наукових роботах. Наприклад, результати соціологічного опитування, проведеного у 2016 і 2018 роках аналітичним центром CEDOS у рамках Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAUIP), демонструють, що посилення університетами механізмів протидії академічного плагіату, з одного боку, сприяло зменшенню цього порушення в деяких ЗВО, зокрема в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті, а з іншого – призвело до зростання купівлі робіт на замовлення [3]. Отже,

впровадження процедур боротьби з недоброчесною поведінкою без належної академічної культури, формування якої потребує тривалішого часу, не дає ефективних результатів. До того ж переведення освітнього процесу в дистанційний режим унаслідок ковідної пандемії та повномасштабного вторгнення РФ в Україну негативно вплинуло на академічну культуру українських ЗВО.

Новим викликом для університетської академічної культури стала можливість використання технологій штучного інтелекту (ШІ), зокрема ChatGPT, в освітньому процесі. Незважаючи на його переваги, студенти вдаються до нових шахрайських практик, подаючи згенерований ШІ текст як власний у навчальних роботах. Адміністрації університетів все ж не мають чекати у сподіваннях на те, що в майбутньому антиплагіатне програмне забезпечення чітко ідентифікуватиме згенерований текст, а діяти вже зараз.

Передусім унормування потребують «відносини» із ChatGPT в Кодексах честі, оскільки академічна спільнота має визначити межі дозволеного використання ШІ й оновити практики протидії новому виду академічного шахрайства. Зокрема, до Кодексів честі американських університетів були внесені поправки, обмеживши використання генеративних інструментів ШІ [4]. За відсутності чіткої заяви від викладача/інструктора курсу використання або консультування з генеративним ШІ розглядаються аналогічно допомозі іншої особи, а використання генеративних інструментів ШІ для суттєвого виконання завдання чи іспиту не дозволяється. Водночас викладачі повинні встановити таку політику у своїх програмах курсів та чітко донести її до студентів [5].

Корисним для українських ЗВО є досвід західних університетів, які розробили розгорнуті інструкції щодо використання нових інструментів ШІ. Наприклад, в UNC було створено спеціальний комітет (The UNC Generative AI Committee) [6], що відповідає за розробку рекомендацій та ресурсів, які можуть використовувати всі учасники освітнього процесу (студенти, викладачі, адміністративний персонал) для забезпечення етичного використання генеративного ШІ.

Отже, реакція вітчизняної академічної спільноти на нові виклики забезпечення академічної доброчесності, пов'язані із застосуванням ШІ, має відобразитися в оновлених Кодексах честі, політиці навчальних курсів, а також у створенні відповідних рекомендацій та інструкцій для студентів і викладачів.

Список посилань

1. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

2. 27 українських університетів мають кодекси честі студента або його аналоги, 23 – етичні кодекси викладача або його аналоги у відкритому доступі, – дослідження МОН. *МОН України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2016-08-09-doslidzhennya-27-ukrayinskix-universitetiv-mayut-kodeksi>

3. Порівняльний звіт за опитуваннями 2016 і 2018 років в університетах-учасниках Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні. URL: http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/porivnjaj_nyj_zvit_idhu_2016_2018.pdf

4. ChatGPT, the revolutionary invention influencing life at UR. *The Collegian*. 2023. January 19. URL: <https://www.thecollegianur.com/article/2023/01/chatgpt-the-revolutionary-invention-influencing-life-at-ur>; Honor Council limits use of ChatGPT. *The Rice Thresher*. 2023. April 18. URL: <https://www.ricethresher.org/article/2023/04/honor-council-limits-use-of-chatgpt>

5. Generative AI Policy Guidance. *Stanford University. Office of Community Standards*. 2023. February 16. URL: <https://communitystandards.stanford.edu/generative-ai-policy-guidance>

6. AI Committee. *UNC Office of the Provost*. URL: <https://provost.unc.edu/committees/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-64>

ЕТИЧНИЙ ВИМІР ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВІДКРИТОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Дружкова І. С.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Сучасний потік наукової інформації все більше і більше проявляє проблеми пов'язані з відкритими та закритими суспільствами. У більш відкритому суспільстві зазвичай громадяни мають практично вільний доступ до знань і інформації. Інформація як основа інновацій стає широко доступна через відкриті джерела, веб-ресурси, бібліотеки тощо. Сучасне українське суспільство є прикладом формування відкритого суспільства [1].